

Valmistoitute tootvate ettevõtete 2017. aasta 9 kuu ülevaade

Marje Mäger

*kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakond / peaspetsialist
17.01.2018*

Lühikokkuvõte

- Valmistoitute tootvad ettevõtted kasvatasid **müügitulu** peaaegu kümnendiku võrra. Suurenemine tulenes eeskätt kasvanud välisnõudlusest, kuid vähesel määral tõusis ka müük koduturul. Ettevõtete 2017. aasta 9 kuu müügitulu oli 201,6 mln eurot.
- **Kulud** kasvasid kiiresti. Kulud tõusid 188,9 mln euroni, mida oli 10,4% rohkem kui eelneval aastal samal perioodil. Kulude kasvu kiirendas nii kütuse kallinemine kui ka tööjõukulude suurenemine.
- Kulude sh tööjõukulude kiire suurenemine pärssis kasumi kasvu. Valmistoitute tootvate ettevõtete **kogukasum** 2017. aasta 9 kuuga oli 12,7 mln eurot ehk 10,6% väiksem kui eelneval aastal samal perioodil.
- Ettevõtete investimisaktiivsus kasvas. Materiaalsesse põhivarasse **investeeriti** 2017. aasta 9 kuuga 7,2 mln eurot ehk poolteist korda rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. Soodsast väliskeskkonnast tulenev ettevõtjate majanduskindluse kasv, pankade madalad laenuintressid ning samuti Euroopa Liidu toetusmeetmete kasutamine soodustasid investeeringuaktiivsuse kasvu.

Sissejuhatus

Ülevaates on käsitletud toiduainetööstuse¹ ettevõtteid, mis kuuluvad Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK² 2008) järgi gruppi C108.

Ülevaates käsitletakse valmistoitute tootvate ettevõtetenä järgmisi ettevõtteid:

- valmistoitute tootmine³,
- suhkru ja –kondiitritoodete tootmine,
- kohvi ja tee töötlemine,
- maitseainete ja –kastmete tootmine,
- eritoitute tootmine⁴.

Vaadeldud on ettevõtete positsiooni majanduses, investeeringuid ning põgusalt on puudutatud ka väliskaubandust. Ülevaate tegemisel on kasutatud Eesti Statistikaameti (SA) lühiajastatistika andmeid. Ülevaates käsitletud majandusnäitajad on kõigi valimisse kuuluvate ettevõtjate keskmised, seega ei kajasta kõigi ettevõtete olukorda võrdselt, vaid näitab valimi statistilist üldistust. Üksikute ettevõtete näitajad võivad ülevaates toodud keskmisest erineda. Ülevaates kasutatud SA lühiajastatistika andmed on 06.01.2018 seisuga.

Positsioon majanduses

Valmistoitute tootvatel ettevõtetel on oluline koht Eesti toiduainetööstuses, andes 15% toiduainetööstuse müügitulust ning peaaegu viiendiku toiduainetööstuse lisandväärtusest ja ekspordist. Samuti annavad nad olulise panuse tööhõivesse (2649 tööga hõivatut).

Keskmiselt tegutseb Eestis 130 –140 valmistoitute tootvat ettevõtet (juriidilisi isikuid). Vaatamata suurele ettevõtete arvule annavad neli suuremat tööstust ~60% valmistoitute tootvate tööstuste müügitulust. Suurima osakaaluga on suhkrust kondiitritoodete ja maitseainete tootmisega tegelevad ettevõtted.

SA lühiajastatistika andmetel toodeti 2017. aasta 9 kuuga valmistoitute tootvate ettevõtete poolt kokku ~179 mln euro eest toodangut ehk 15% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. Toodangust pisut üle poole eksporditakse. Valmistoitute moodustas 15,8% toiduainetööstuse ning 2,4% töötleva tööstuse toodangust.

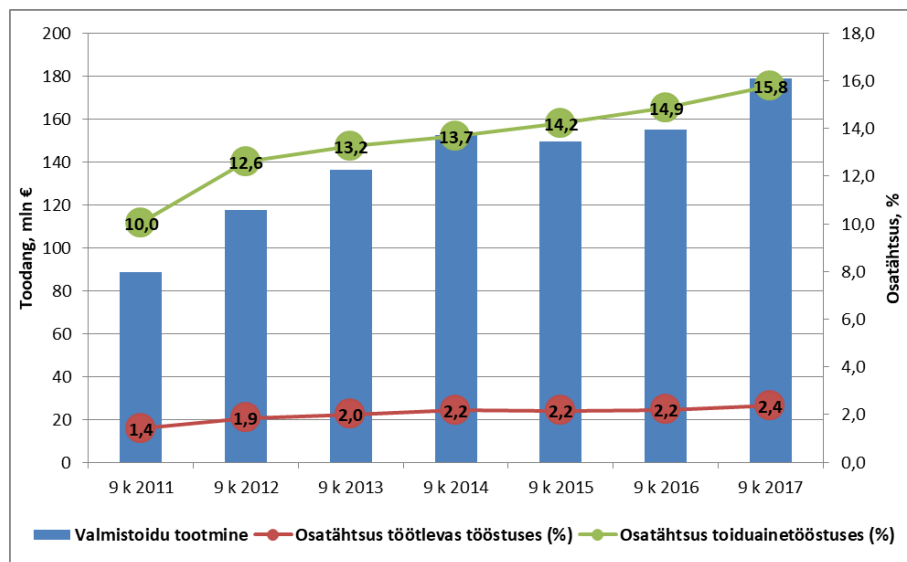
¹ Ülevaates on käsitletud toiduainetööstust koos joogitööstusega

² Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator

³ Salatid, võileivad, pannkoogid jne

⁴ Laste piimasegud, dieet- ja diabeetikute toidud, gluteenivabad toidud jne

Joonis 1. Valmistoitutootvate ettevõtete toodang (mln €), osatähtsus töötlevas ja toiduainetööstuses (%)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

Majandusnäitajad

Eesti peamiste kaubanduspartnerite ja muude Euroopa riikide majandus kasvas 2017. aastal hästi, mis hoogustas ka Eesti majandust.

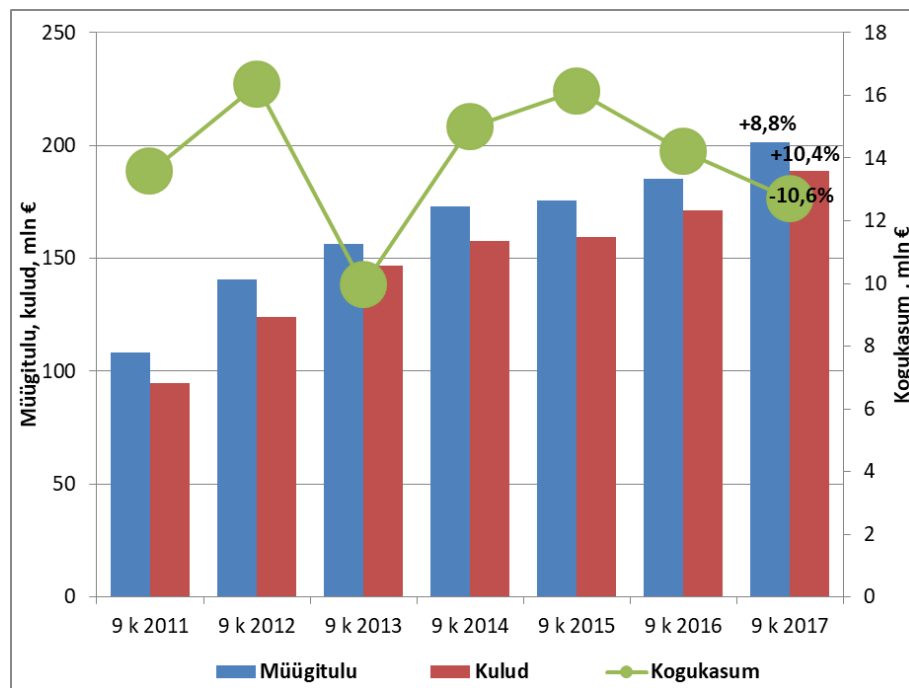
Valmistoitutootvad ettevõtted kasvatasid **müügitulu** peaaegu kümnendiku võrra. Suurenemine tulenes eeskätt suurenenud välisnõudlusest, kuid vähesel määral kasvas ka müük koduturul. Valmistoitutootvate ettevõtete 2017. aasta 9 kuu müügitulu oli 201,6 mln eurot ehk 8,8% suurem võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Vaadeldaval perioodil suurenes toodangu väljavedu ~15%. Eksport kasvas eelkõige suurenemisest euroala riikidesse (+28%), mis näitab meie oluliste kaubanduspartnerite – Soome, Läti, Leedu – majanduse elavnemist. Samal ajal müük koduturule kasvas vaid 3,6%. Toidukaupade kiire hinnatõus võis olla üheks sisetarbimist pidurdavaks teguriks – aastases võrdluses kasvas toidukaupade tarbijahinnaindeks 5,8%. Valmistoitutootvate ettevõtete müügitulu moodustas 2017. aasta 9 kuuga 14,3% toiduaine- ning 2,3% töötleva tööstuse müügitulust.

Valmistoitutootvate ettevõtete 2017. aasta 9 kuu **kulud** olid 188,9 mln eurot, mida oli 10,4% enam kui eelneval aastal samal ajal. Kindlasti avaldas mõju kulude kasvule aktsiisi tõusust tulenev kütuse kallinemine. Samuti kasvasid tööjõukulud peaaegu viiendiku võrra, mis tulenes nii hõive kasvust kui ka töötasu alammäära tõusust. Toodangu maht kasvas kiiremini kui müügitulu, mis näitab, et osa kuludest moodustab realiseerimata valmistoodang. Valmistoitutootvate ettevõtete kulud moodustasid 14,2% toiduaine- ning 2,2% töötleva tööstuse kuludest.

Aastases võrdluses vähenes **kogukasum** 10,6%. Valmistoitutootvate ettevõtete kogukasum 2017. aasta 9 kuuga oli 12,7 mln eurot. Kasumi kasvu pärssis kulude sh tööjõukulude kiire suurenemine. Oskustööjõu puudusest tulenev tugev palgasurve ilmselt ohustab ka edaspidi kasumi kasvu.

Valmistoitu tootvate ettevõtete kogukasum moodustas 16,6% toiduaine- ning 3,0% töötleva tööstuse kogukasumist.

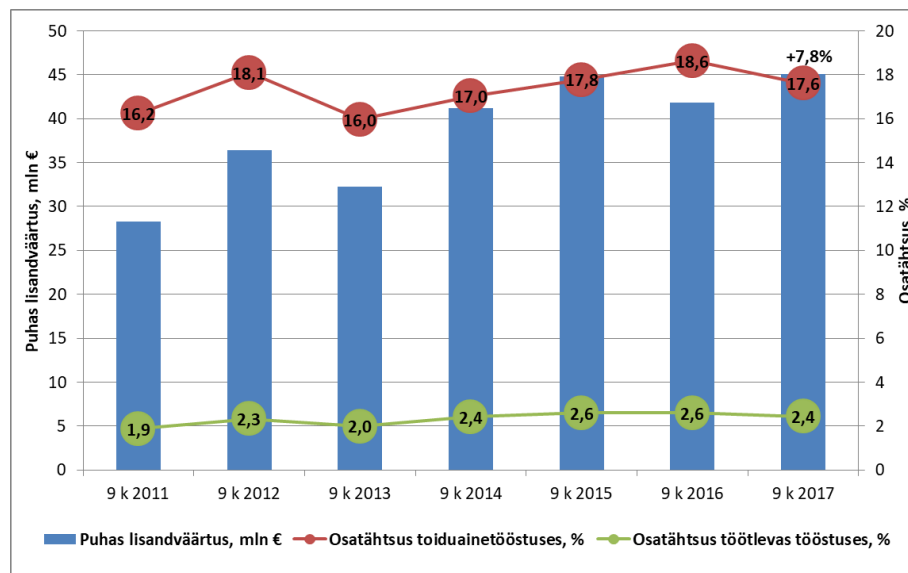
Joonis 2. Valmistoitu tootvate ettevõtete müügitulu, kulud, kogukasum (mln €)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

Ettevõtete poolt loodud **lisandväärtus** kasvas. Esialgsetel andmetel loodi valmistoitu tootvates ettevõtetes 2017. aasta 9 kuuga puhas lisandväärtust 45,1 mln eurot, mida oli 7,8% rohkem võrreldes eelneva aasta sama ajaga. Valmistoitu tootvad ettevõtted annavad 17,6% toiduaine- ning 2,4% töötleva tööstuse lisandväärtusest.

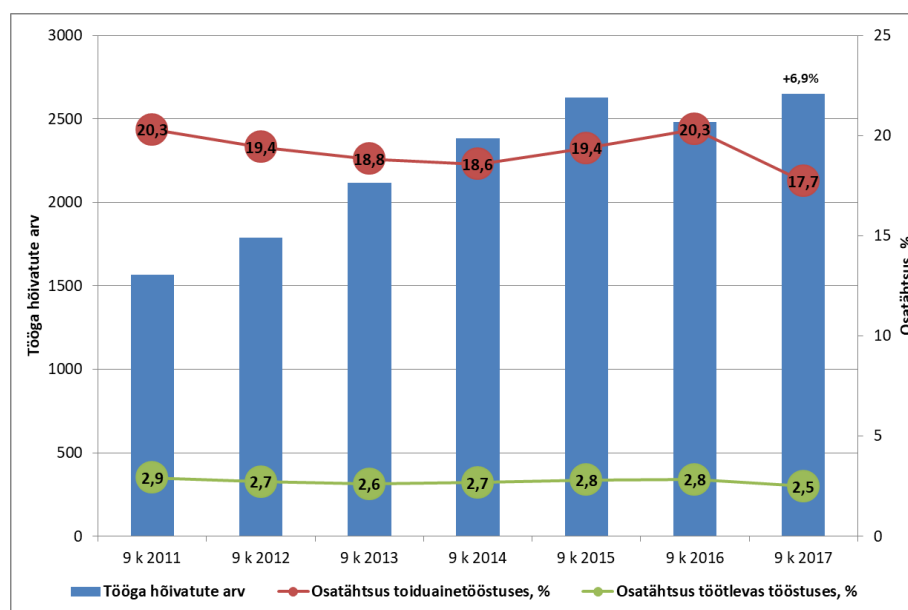
Joonis 3. Valmistoitu tootvates ettevõtetes loodud puhas lisandväärtus (mln €), osatähtsus töötlevas ja toiduainetööstuses (%)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

Valmistoitu tootvates ettevõtetes tegutseb keskmiselt 17,7% toiduaine- ning 2,5% töötlevas tööstuses **hõivatud inimestest**. SA andmetel oli valmistoitu tootvates ettevõtetes 2017. aasta 9 kuu keskmine tööga hõivatute arv 2649 inimest. Aastases võrdluses suurenes hõive 170 inimese võrra (+6,9%).

Joonis 4. Tööga hõivatute arv valmistoitu tootvates ettevõtetes, osatähtsus toiduaine- ja töötlevas tööstuses (%)

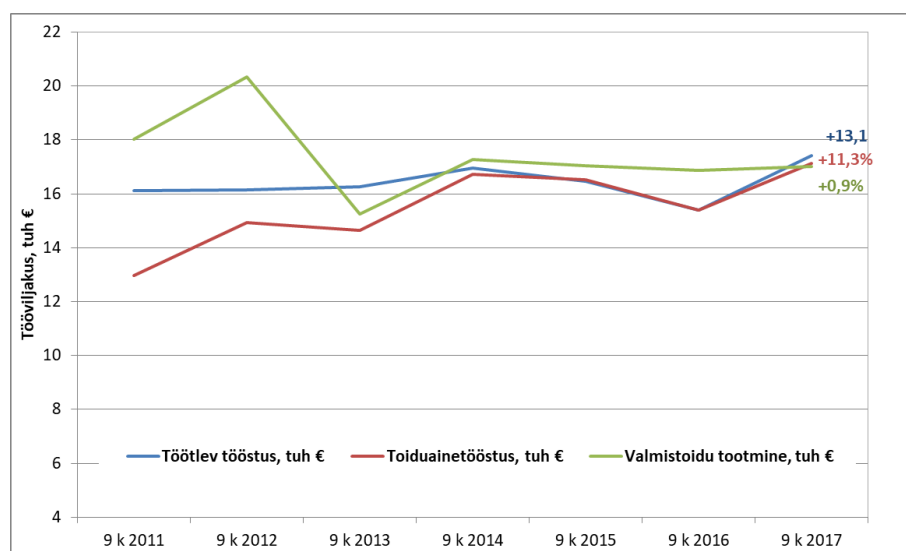

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

Viimastel aastatel on valmistoitu tootvate ettevõtete **tööviljakus** püsinud enam-vähem muutumatuna. Valmistoitu tootvates ettevõtetes loodi 2017. aasta 9 kuuga 11,4 tuhat eurot

lisandväärtust töötaja kohta, mida oli vaid 0,9% rohkem võrreldes eelmise aasta sama ajaga. Tunnitootlikkus⁵ kasvas veelgi aeglasemalt – 0,2%, mis näitab, et suurenenud töötundide arvuga loodi vähem lisandväärtust. Valmistoitutavate ettevõtete töövõljalikus jäi pisut madalamaks nii toiduaine- kui ka töötleva tööstuse tegevusalade keskmisest tasemest.

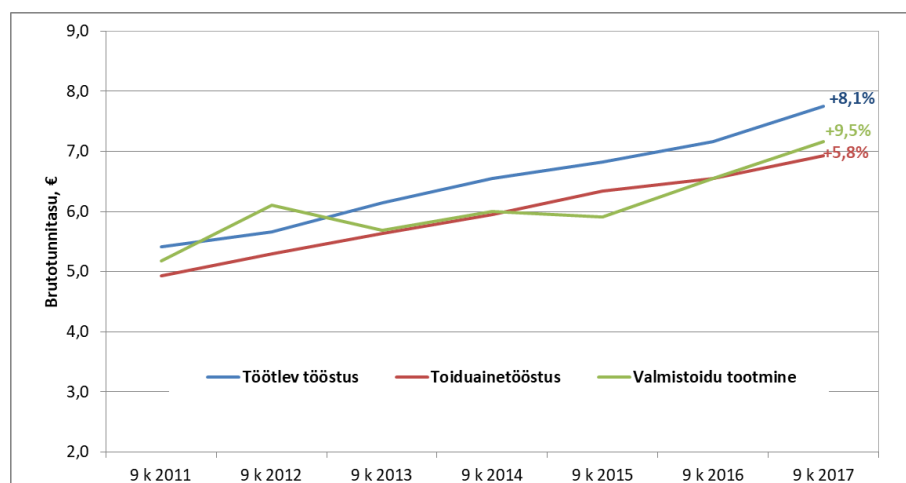
Joonis 5. Töövõljalikus puhta lisandväärtuse alusel (tuh €)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

Valmistoitutavate ettevõtete 2017. aasta 9 kuu keskmine brutotunnitasu⁶ oli 7,2 eurot, mida oli 9,5% rohkem kui eelneval aastal samal ajal. Sektori keskmine brutotunnitasu oli 3,4% kõrgem kui toiduainetööstuse tegevusalade keskmine, samas jäi 7,5% madalamaks kui töötlevas tööstuses keskmiselt.

Joonis 6. Keskmine brutotunnitasu (€)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

⁵ Lisandväärtus / töötatud tundide arvuga

⁶ Brutotunnitasu = palgakulu / töötatud tunnid

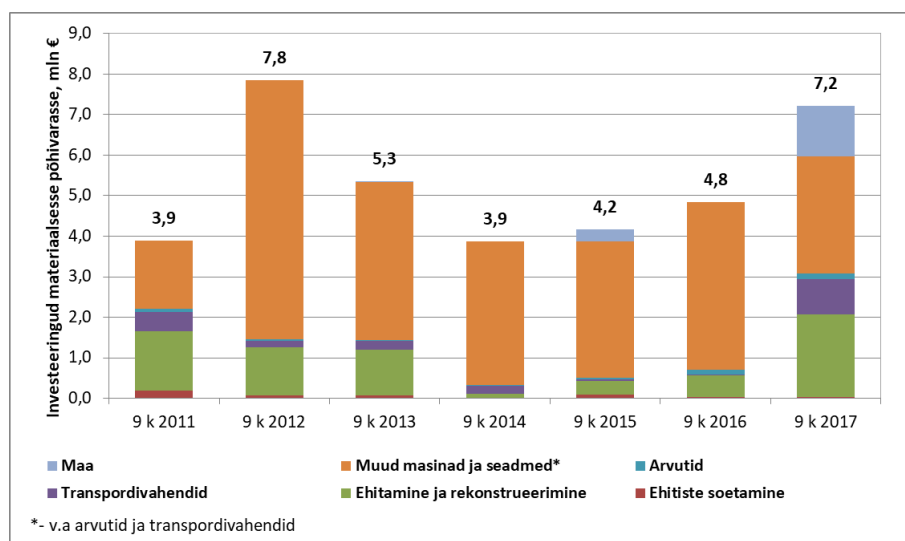
Investeeringud

Ettevõtete investeerimisaktiivsus kasvas. Materiaalsesse põhivarasse investeeriti 2017. aasta 9 kuuga 7,2 mln eurot ehk poolteist korda (+2,4 mln €) rohkem kui eelmisel aastal samal ajal.

Euroala majanduskasvu paranemine ja meie peamiste kaubanduspartnerite impordinõudluse kasv pakub ettevõtetele rohkem ekspordivõimalusi ja kasvatab ettevõtjate majanduskindlust. Endiselt on pankade laenuintressid madalad, mis toetavad investeeringuotsuste tegemist. Samuti saavad ettevõtjad abi EL finantsperioodi 2014-2020 toetusmeetmetest.

Muudesse masinatesse ja seadmetesse (va arvutid ja transpordivahendid) tehti investeeringuid 2,9 mln euro väärtuses, mis moodustas kogu materiaalsesse põhivarasse tehtud investeeringutest 40,1%.

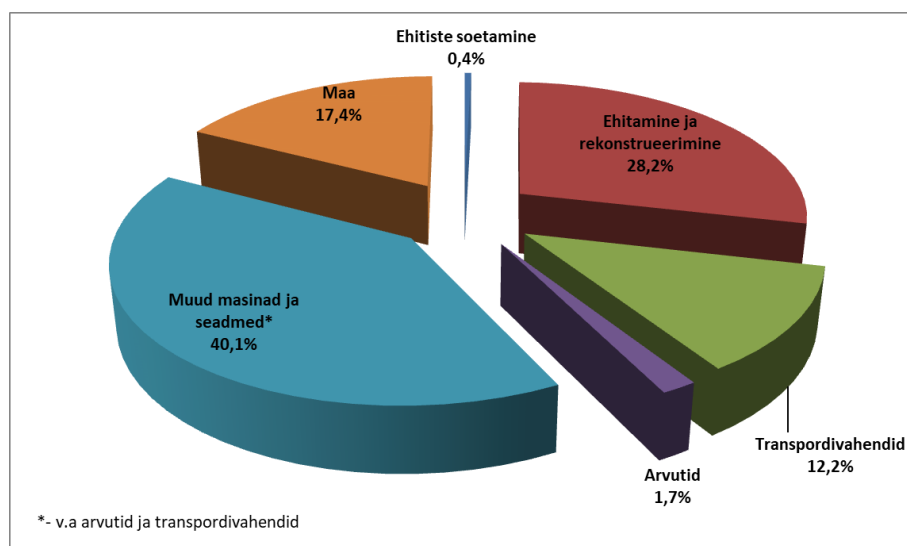
Joonis 7. Valmistoitute tootvate ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse (tuh €)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

Vaadeldaval ajaperioodil suurenesid kõige enam investeeringud ehitamisse ja rekonstrueerimisse – 1,5 mln eurot. Näiteks sektori üks olulisem eksportöör, Salutaguse Pärmitehas AS, on alustanud uue pakke- ja laohoone ehitamist. Investeeringu kogumaksumus on ligi 3 mln eurot ning see loob eeldused kolmekümne uue töökohta tekkele.

Joonis 8. Investeeringute jaotumine valmistoitute tootvates ettevõtetes, 2017. aasta 9 kuud (%)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeriumi arvutused

Põhivara liigiti suurenesid investeeringud maasse, transpordivahenditesse, ehitamisse ja rekonstrueerimisse. Vähenesid arvutitesse, ehitiste soetamisse, muudesse masinatesse ja seadmetesse tehtud investeeringud.

Kaubandus

Valmistoitute tootvad ettevõtted suutsid edukalt eksporti arendada. Esialgsetel andmetel **eksportisid** ettevõtted 2017. aasta 9 kuuga ~93 mln euro eest toodangut ehk 15% rohkem kui eelneval aastal samal ajal. Näiteks šokolaadi väljavedu suurenes aastases võrdluses kolmandiku võrra. Kõige enam eksporditi šokolaadi Soome, Venemaale, Läti ning Taani. Eksport kasvas eelkõige eurosooni riikidesse (+28%), mis annab alust arvata, et kasvu soodustas Eesti jaoks oluliste kaubanduspartnerite majandusolukorra paranemine. Valmistoitute tootvate ettevõtete eksport moodustas vaadeldaval perioodil 25% toiduaine- ning ~2% töötleva tööstuse toodangu väljaveost.

Tabel 1. Valmistoitute tootvate ettevõtete koondandmed

Näitaja	9 kuud 2016	9 kuud 2017	Muutus (%)
Positsioon majanduses			
Toodangu väärtus, mln €	154,9	179,0	+15,5
Valmistoitute tootva tööstuse toodangu osatähtsus (%)			
... toiduainetööstuses	14,9	15,8	+0,9 pp
... töötlevas tööstuses	2,2	2,4	+0,2 pp
Majandustegevuse näitajad			
Müügitulu, mln €	185,3	201,6	+8,8
Kulud, mln €	171,1	188,9	+10,4
Kogukasum, mln €	14,2	12,7	-10,6
Puhas lisandväärtus, mln €	41,8	45,1	+7,8
Valmistoitute tootva tööstuse lisandväärtuse osakaal (%)			
... toiduainetööstuses	18,6	17,6	-1,0 pp
... töötlevas tööstuses	2,6	2,4	-0,2 pp

Näitaja	9 kuud 2016	9 kuud 2017	Muutus (%)
Töövõljakus lisandväärtuse alusel, tuh €	16,9	17,0	+0,9
Töõga hõivatute arv valmistoituu tootvas tööstuses	2479,0	2649,0	+6,9
Keskmine brutotunnitasu, €	6,5	7,2	+9,5
Investeeringud			
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, tuh €	4839,2	7220,9	+49,2
... ehitiste soetamine	37,3	30,6	-18,0
... ehitamine ja rekonstrueerimine	524,6	2035,1	+287,9
... transpordivahendid	20,3	884,1	+4252,6
... arvutid	124,8	122,6	-1,8
... muud masinad ja seadmed	4132,2	2893,9	-30,0
... maa	0,00	1255	-
<i>pp</i>	<i>protsendipunkti</i>		
	<i>suurenenud</i>		
	<i>vähenenud</i>		